

POSTANOWIENIE

Dnia 23 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania S. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu

o zaległości z tytułu nieopłaconych składek,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 23 kwietnia 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 21 września 2022 r., sygn. akt III AUa 135/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy we Wrocławiu VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 7 października 2019 r. (sygn. akt VIII U 3182/18) w sprawie S. S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu o zaległości z tytułu nieopłaconych składek, w punkcie I oddalił odwołanie S. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we Wrocławiu z 16 lutego 2018 r. (numer [...]), w której organ rentowy określił wysokość zadłużenia wnioskodawcy z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie zdrowotne i Fundusz P. w łącznej kwocie 27.082,36 zł, w tym należność główna w kwocie 23.932,28 zł, koszty egzekucyjne w kwocie 1.224,28 zł, koszty upomnienia w kwocie 208,80 zł oraz

należne odsetki za zwłokę w kwocie 1.717 zł naliczone na dzień 12 lutego 2018 r. i liczone na zasadach, i w wysokości określonej w przepisach podatkowych - ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatków od kwoty należności głównej, a w punkcie II zasądził od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji S. S. od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 21 września 2022 r. (sygn. akt III AUa 135/20) oddalił apelację skarżącego. Zdaniem Sądu II instancji, ponowna analiza zgromadzonych w sprawie dowodów, uzupełnionych przez Sąd II instancji o opinię biegłej sądowej z zakresu rachunkowości i finansów utwierdziła Sąd w przekonaniu o słuszności stanowiska Sądu I instancji, tak co do przyjętych ustaleń faktycznych, jak i rozważań prawnych. W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioskodawca nie sprostął ciążącemu na nim obowiązkowi dowodowemu, ponieważ nie udowodnił faktów, z których wywodził dla siebie skutki prawne w postaci wadliwości zaskarżonej decyzji. Odwołujący nie przedstawił żadnych dowodów na potwierdzenie swoich twierdzeń o przedwczesności wydania decyzji w jego sprawie i wadliwie określonej wysokości jego zaległości składkowych. Nie można przy tym przejść obojętnie obok faktu, że S. S. jest profesjonalistą, tzn. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą, a co więcej jest radcą prawnym, zatem już choćby z tego względu jego działania winny charakteryzować się zwiększonym miernikiem staranności. Sąd Apelacyjny przyznał rację Sądowi I instancji, że z ustalonych w sprawie faktów wynika bezspornie, że wnioskodawca nie dopełnił obowiązku określonego w przytoczonym przez ten Sąd art. 46 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu do Sądu Najwyższego złożył pełnomocnik S. S., zaskarżając ww. wyrok w całości, zarzucając rozstrzygnięciu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez ich błędna wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, tj.:

1. art. 83 ust. 1 w zw. z art. 26 ust. 3, 4 i art. 32 w zw. z art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 12 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń

społecznych, a także art. 66 ust. 1 pkt 1c ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, przez ich błędne zastosowanie i uznanie, że organ rentowy miał prawo wydać zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzję, która była przedwczesna;

2. § 12, § 3 i pozostałych przepisów z Rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2017 r. sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych, przez ich bezzasadne zastosowanie;

3. § 12, § 3 w zw. z § 33 i § 32 Rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2017 r. sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 3 k.c., poprzez jego błędną interpretację i pominięcie, że przepisy te dotyczą stanów prawnych po dniu jego wejścia w życie z 1 stycznia 2018 r., zaś do wpłat wcześniejszych stosuje się przepisy dotychczasowe, co też zgodne jest z konstytucyjną zasadą niedziałania prawa wstecz;

4. pominięcie: art. 5 k.c. w zw. z § 32 ww. Rozporządzenia z 21 września 2017 r. oraz w zw. z art. 120 - art. 121 § 1 Ordynacji podatkowej, o tym że organy administracyjne działają w granicach i na podstawie prawa, zaś organ rentowy naruszył tę zasadę, wydając decyzję w oparciu o niewłaściwe przepisy prawa materialnego, tj. niemające zastosowania przepisy z ww. Rozporządzenia z 21 września 2017 r., dokonując zarachowania i rozliczenia wpłat wnioskodawcy za sporny okres na składki na ubezpieczenia społeczne, w szczególności w oparciu o § 12, co stanowiło rażące naruszenie prawa, w tym zasady zaufania do organów władzy publicznej, zasady zakazu działania prawa wstecz oraz zasady legalizmu, więc działania organu wyłącznie w oparciu o przepis prawa;

5. pominięcie w sprawie przepisów właściwego Rozporządzenia Rady Ministrów z 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. poz. 465 oraz z 2009 r., poz. 1181), w tym jego § 2 pkt 5, § 11 pkt 3, w zw. z art. 451 § 1-3 k.c., zgodnie z którym organ nie miał prawa dokonać zarachowań wpłat w sposób inny niż oznaczony przez wnioskodawcę, a więc na konkretny okres składkowy, wskazany w tytule przelewu bankowego oraz w oparciu o § 24 tegoż Rozporządzenia, że w przypadku spóźnionej wpłaty lub niejasności w zakresie rozliczeń na koncie płatnika

(ubezpieczonego) organ miał obowiązek wezwać płatnika (ubezpieczonego) do wyjaśnień i dokonania ewentualnej zmian, czy korekty;

6. błędne zastosowanie w sprawie przepisów § 11 ww. Rozporządzenia Rady Ministrów z 21 września 2017 r., skutkujące uznaniem, że powód jako płatnik (ubezpieczony) składek, dokonując wpłaty miesięcznych składek na indywidualny rachunek w ZUS po terminie ustawowym musi dokonać korekty miesięcznej deklaracji ZUS, bez której organ ubezpieczeniowy ma prawo zarachować wpłatę według swojego uznania na poczet innego okresu rozliczeniowego;

7. pominiecie art. 15 § 1-1a ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, że wystawienie administracyjnego tytułu wykonawczego musi być poprzedzone doręczeniem zobowiązanemu pisemnego upomnienia.

8. naruszenie przepisów prawa procesowego, mający istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. art. 385 k.p.c. poprzez bezzasadne zastosowanie i oddalenie apelacji powoda, zaś pominiecie art. 386 § 1 k.p.c. i wadliwe nie dokonanie zmiany zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i nie uchylenie równocześnie w całości poprzedzającej go decyzji ZUS z 16 lutego 2018 r. względnie pominiecie art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez nie uchylenie w całości zaskarżonego apelacja wyroku Sądu Okręgowego do ponownego rozpoznania z uwagi na nierozpoznanie istoty sprawy, względnie pominiecie art. 477^{14a} k.p.c. i art. 477¹⁴ § 2 i 2¹ k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i nie uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego wraz z poprzedzającą go decyzją ZUS jako wydanej z rażącym naruszeniem prawa z przekazaniem organowi sprawy do ponownego rozpoznania;

2. pominiecie art. 34 ust. 1 usus w zw. z art. 244 § 1 k.p.c., że przedstawione przez organ rentowy tabelaryczne informacje o stanie konta powoda są nierzetelne i niekompletne;

3. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. (oraz art. 6 k.c.), art. 299 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i nie rozpoznanie istoty sporu w sprawie, poprzez nie przeprowadzenie pełnego postępowania dowodowego co do ustalenia rzeczywistego stanu zaległości powoda i prawidłowości zaliczania przez organ rentowy wpłat powoda na poczet składek, w tym nie przesłuchania powoda oraz wadliwego w całości przerzucenia ciężaru dowodzenia na powoda i oparcia się przy poczynionych ustaleniach wyłącznie na wydruku tabelarycznym z indywidualnego konta składek powoda w ZUS, który w dodatku został zakwestionowany w sprawie przez biegłego sądowego w opiniach sądowych;

4. art. 381 k.p.c. i art. 382 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. i w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez błędne zastosowanie i pominięcie treści opinii biegłego sądowego sporządzonych w postępowaniu apelacyjnym, w tym jej wniosków, że brak możliwości zweryfikowania wykazywanego przez ZUS rzeczywistego stanu zadłużenia powoda w oparciu o indywidualne zestawienie z jego konta składek, co skutkowało niewyjaśnieniem sprawy;

5. art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez jego pominięcie i nie zobowiązanie organu rentowego do uzupełnienia dokumentacji poprzez przedłożenie kompletnej dokumentacji rozliczeniowej z konta składek powoda oraz wykazania dokumentami prawidłowego wystawienia administracyjnych tytułów wykonawczych, w tym przedłożenia wszystkich tytułów wykonawczych obejmujących zaległości ze spornej decyzji oraz wszystkich pisemnych upomnień do powoda wraz z dowodami potwierdzenia ich doręczenia powodowi;

6. art. 387 § 1, § 2¹ pkt 1-2 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i sporządzenie wadliwego (niepełnego) uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego, bez należytego wyjaśnienia podstawy prawnej, co uniemożliwia kontrole merytoryczną orzeczenia.

Z uwagi na wyżej stawiane zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym reprezentacji wg norm prawem przewidzianych, ewentualnie pozostawienie tej kwestii sądowi okręgowemu przy ponownym rozpoznawaniu sprawy.

Strona skarżąca wniosła o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. z uwagi na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości, ale także z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. z powodu oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, w tym w związku z nierozpoznaniem istoty sporu. W uzasadnieniu tego wniosku wskazano, że w niniejszej sprawie Sąd dokonał błędnej interpretacji przepisów prawa materialnego – wobec tego istnieje konieczność dokonania przez Sąd Najwyższy wiążącej wykładni w tych przepisów prawa wobec wątpliwości z ich stosowaniem. Poza tym pełnomocnik strony skarżącej wskazał, że skarga kasacyjna jest również oczywiście zasadna, bowiem Sąd nie dokonał do końca wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności w sprawie, nie uzasadnił należycie podstawy prawnej rozstrzygnięcia, a także zastosował niewłaściwą interpretację przepisów prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w przedmiotowej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia i merytorycznego jej rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na dwóch przesłankach: istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących

poważne wątpliwości (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz jej oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Należy więc przypomnieć, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, Legalis nr 127030; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, Legalis nr 2701754 i z 9 września 2022 r., I CSK 1494/22, Legalis nr 2741242). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej, wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112 i z 29 września 2022 r. I CSK 3496/22, Legalis nr 2790349). Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia, ani też do odpowiedzi na wątpliwości strony, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów. Strona skarżąca nie wykazała jednak w żadnym razie, że wskazane przez nią przepisy prawa budzą poważne wątpliwości lub wywołują rozbieżności w orzecznictwie sądów. W uzasadnieniu wniosku nie zawarto w zasadzie żadnego uzasadnienia w tym zakresie. Podniesienie zarzutu, że Sąd Apelacyjny dokonał błędnej interpretacji przepisów prawa materialnego – wobec tego istnieje konieczność dokonania przez Sąd Najwyższy wiążącej

wykładni w tych przepisów prawa – jest z przyczyn wskazanych wyżej niewystarczające i nie może spowodować przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Drugą ze wskazanych w skardze kasacyjnych przesłanek, mających uzasadniać wnioszek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jest jej oczywista zasadność. Należy więc przypomnieć, że w motywach wniosku opartego na tej przesłance przedsądu powinien być zawarty wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie swych twierdzeń (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy przepisów prawa i doszukiwania się ich znaczenia (tak m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Także w tym przypadku strona skarżąca nie uzasadniła w sposób prawidłowy istnienia tej właśnie przesłanki przedsądu.

Podkreślić także należy, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest bowiem związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Związanie to wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie czy sąd drugiej instancji nie

przekroczył granic swobodnej ich oceny. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem kwestionowania wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest a *limine* niedopuszczalny (por. wyrok Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., II CSK 95/18, LEX nr 2645127).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ms]